

Metodický návod
k vedení evidence Národního archivního dědictví v muzeích, knihovnách, galeriích,
památkách, pracovištích Akademie věd České republiky a vysokých školách, podle
vyhlášky č. 645/2004 Sb., ze dne 13. prosince 2004, kterou se provádějí některá
ustanovení zákona o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů

Č. j. AS-862/2-2005 ver. 3 (2025)

Hlava I

Úvodní ustanovení

Čl. 1

Tento metodický návod se týká archiválií, které jsou trvale uloženy v muzeích, knihovnách, galeriích, památkách, pracovištích Akademie věd České republiky a vysokých školách (dále jen „kulturně vědeckých institucích“) a nejsou uloženy v jimi zřízených akreditovaných archivech. Tyto archiválie jsou podle § 16 odst. 2 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů (dále jen „zákon“) součástí Národního archivního dědictví (dále jen „NAD“). Jde o archiválie, které se dostaly do těchto kulturně vědeckých institucí v důsledku jejich akviziční a sbírkotvorné činnosti.¹

Evidence NAD je upravena v § 16-19, § 62, § 82 a zákona. Povinnost kulturně vědeckých institucí vést základní evidence NAD archiválií, které se nalézají v jejich péči, je stanovena § 16 odst. 3 zákona.

Vyhláška č. 645/2004 Sb. ze dne 13. prosince 2004, kterou se provádějí některá ustanovení zákona o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „vyhláška“), upravuje i vedení evidence NAD v § 1-12 a dále v přílohách č. 1 a 2, které kodifikují evidenční jednotky a typy archivních pomůcek.

Podrobnosti vedení evidence NAD dále specifikuje Metodický pokyn č. 2/2021 odboru archivní správy a spisové služby MV k vedení evidence Národního archivního dědictví podle vyhlášky č. 645/2004 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů 2/2k vedení evidence (dále jen pokyn).

¹ Tento metodický návod se nevztahuje na archiválie vzniklé z vlastní činnosti muzeí, knihoven, galerií, památníků, pracovišť Akademie věd České republiky a vysokých škol, tedy institucí, které mají buď povinnost provádět skartační řízení nebo umožnit příslušnému archivu provést výběr dokumentů vzniklých z jejich činnosti.

Hlava II

Archiválie v kulturně vědeckých institucích

Čl. 2

Archiválie uložené v kulturně vědeckých institucích jsou evidovány na základě výše uvedené archivní legislativy v rámci evidence NAD. Platí to rovněž pro archiválie evidované v rámci sbírkové evidence na základě zákona č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů (srv. § 6 odst. 2, § 9 odst. 1 písm. d bod 6 a především § 15 odst. 2 zákona č. 122/2000Sb.) a archiválie evidované jako knihovní dokumenty na základě zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb ve znění pozdějších předpisů.

Čl. 3

Za archiválie uložené v kulturně vědeckých institucích, které podléhají evidenci NAD podle zákona č. 499/2004 Sb., jsou považovány všechny dokumenty trvalé hodnoty získané v důsledku akviziční a sbírkotvorné činnosti jednotlivých kulturně vědeckých institucí. Tyto dokumenty jsou pokládány za archiválie získané výběrem a jako takové musejí být v souladu s § 16 odst. 3 zákona evidovány příslušnou kulturně vědeckou institucí v rámci evidence NAD.

Jako pomocná kritéria při vzetí těchto archiválií do evidence lze využít kritérií výběru archiválií stanovených v § 4 a 5 zákona a dále kritérií stanovených v příloze č. 1 a 2 zákona, i když jde o kritéria výběru dokumentů. Do evidence NAD jsou však vždy vzaty typáře, kroniky, osobní fondy významných osobností politického, hospodářského, vědeckého, technického, kulturního, náboženského, církevního a sportovního života, archiválie vzniklé z činnosti organizací a spolků a rukopisy významných literárních, vědeckých a technických děl.

Čl. 4

Evidence NAD archiválií v kulturně vědeckých institucích vychází ze zásady, že se eviduje celý archivní soubor, bez ohledu na to, zda kritéria výběru archiválií splňuje pouze část archivního souboru.

Hlava III

Archivní soubory a jednotlivé archiválie

Čl. 5

Archiválie v péči kulturně vědeckých institucí jsou ukládány podle provenienčního principu v rámci jednotlivých archivních fondů. Archiválie, které nejsou součástí archivních fondů, tvoří součásti jednotlivých archivních sbírek. Při jejich vytváření se vychází z následujících definic:

Archivní fond je soubor archiválií, který vznikl výběrem z dokumentů vytvořených činností určité fyzické nebo právnické osoby.

Archivní sbírka je soubor archiválií vytvořený záměrnou sbírkotvornou činností bez zřetele na původce archiválií, navzájem propojený jedním nebo několika znaky.

Pro archivní fondy a archivní sbírky se používá obecné označení archivní soubory.

Pro každý archivní soubor je veden zvláštní evidenční list NAD. Nejčastějšími archivními soubory v kulturně vědeckých institucích jsou osobní fondy, fondy spolků a sbírky archiválií včetně sbírek typářů.

Čl. 6

Kromě ucelených archivních souborů se v kulturně vědeckých institucích objevují archiválie, které jsou zařazeny do sbírek muzejní povahy podle § 2 odst. 1 zákona č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy. Tyto archiválie jsou rovněž součástí NAD. Evidují se na evidenčních listech NAD pod názvem muzejní sbírky. V evidenčních jednotkách se uvádějí pouze předmětné archiválie, které jsou podrobně charakterizovány v tematickém popisu. U archiválií, které jsou evidovány jako knihovní dokumenty, se postupuje standardním způsobem tj. název archivního souboru na listu NAD je odvozen z názvu původce.

Čl. 7

Archivní soubory uložené v kulturně vědeckých institucích jsou zpracovávány a inventarizovány v souladu se Základními pravidly pro zpracování archiválií.² Vytvářejí se k nim archivní pomůcky, které musejí splňovat znaky stanovené v příloze č. 2 vyhlášky. Jednotlivé archiválie v muzejních sbírkách jsou zpracovávány podle pravidel Centrální evidence sbírek. Jednotlivé archiválie v knihovnách jsou zpracovávány v souladu s knihovnickými pravidly.

Hlava IV

Pomoc ze strany archivů

Čl. 8

Protože u většiny kulturně vědeckých institucí převažuje sbírkové hledisko a v minulosti byla řada archiválií zařazena do sbírek muzejní povahy nebo do knihovních fondů, mohou při jejich evidování v rámci NAD vzniknout problémy, které kulturně vědecká instituce řeší ve spolupráci s Národním archivem nebo příslušným státním oblastním archivem, který vede archiválie této kulturně vědecké instituce v druhotné evidenci NAD.

V této souvislosti se doporučuje všem kulturně vědeckým institucím, které zřídily specializovaný archiv, a které mají ve své péči další archiválie uložené mimo tento archiv, aby vedením jejich základní evidence NAD pověřily tento archiv a údaje z evidence NAD z jednotlivých organizačních složek byla předávána do druhotné evidence prostřednictvím tohoto archivu. Toto doporučení se vztahuje jmenovitě na vysoké školy, Akademii věd ČR, Národní muzeum v Praze, Národní technické muzeum, Národní knihovnu ČR.

² [Metodiky - Ministerstvo vnitra České republiky](#)

Hlava V

Postup při evidování archiválií v kulturně vědeckých institucích

Čl. 9

Kulturně vědecká instituce, která doposud nevedla evidenci archiválií, o které pečuje, informuje nejprve Národní archiv nebo územně příslušný státní oblastní archiv o této skutečnosti. Národní archiv nebo státní oblastní archiv neprodleně informují odbor archivní správy a spisové služby ministerstva o nutnosti přidělit příslušné instituci číslo v číselníku archivů a kulturně vědeckých institucí. Ministerstvo tyto údaje zanesse do evidencí vedených v souladu s § 18 odst. 2 zákona a přidělí kulturně vědecké instituci příslušné číslo. Informuje o této skutečnosti jak archiv, který vede druhotnou evidenci, tak příslušnou kulturně vědeckou instituci. To následně umožní zanesení údajů o archiváliích zmíněné kulturně vědecké instituce do druhotné evidence Národního archivu nebo územně příslušného státního oblastního archivu v digitální podobě.

Národní archiv nebo příslušný státní oblastní archiv tyto informace zařadí rovněž do výroční zprávy o činnosti archivu, které jsou do konce měsíce února kalendářního roku předány ministerstvu (§ 62 odst. 1 zákona).

Čl. 10

Kulturně vědecká instituce, která pečuje o archiválie, předá Národnímu archivu nebo příslušnému státnímu oblastnímu archivu následující údaje:

- a) název a sídlo instituce kulturně vědecké instituce;
- b) název, sídlo a identifikační číslo právnické osoby, která je jejím zřizovatelem nebo která vůči ní plní funkci zřizovatele;
- c) jméno, příjmení, datum narození a místo trvalého pobytu fyzické osoby, která je zřizovatelem kulturně vědecké instituce;
- d) kontaktní údaje své instituce (telefon, fax, e-mail).

Změny v těchto údajích jsou Národnímu archivu nebo státnímu oblastnímu archivu sdělovány neprodleně.

Čl. 11

Kulturně vědecké instituce vedou základní evidenci NAD v rozsahu evidenčního listu NAD, a to v listinné podobě. Ostatní evidence NAD (evidence archivních pomůcek a evidence přírůstků a úbytků) vedou jen v rozsahu evidenčního listu NAD. Evidenční listy NAD jsou vedeny podle vzorů uvedených v příloze č. 3 pokynu.

Kulturně vědecká instituce, pokud o to projeví zájem, může vést evidenci NAD v elektronické podobě v IS PEvA II, v tomto případě se na ní vztahují veškerá ustanovení Provozního řádu IS PEvA II. V tomto případě je evidence vedena v plném rozsahu.

Čl. 12

Kulturně vědecká instituce vyplňuje listy NAD v listinné podobě na formulářích evidenčních listů NAD, které kulturně vědecké instituci poskytne archiv, který vede druhotnou evidenci archiválií.

Čl. 13

Aktuální údaje jsou předávány Národnímu archivu nebo příslušnému státnímu oblastnímu archivu do 15. ledna následujícího roku.

V listinné podobě se evidence NAD předávají na vyplněných formulářích evidenčních listů NAD resp. ve formě kopií evidenčního listu NAD.

Hlava VI

Působnost Národního archivu a státních oblastních archivů v oblasti druhotné evidence NAD v kulturně vědeckých institucích

Čl. 14

Národní archiv vede druhotnou evidenci archiválií uložených v kulturně vědeckých institucích, mezi než patří:

- a) ústavy Akademie věd ČR,
- b) muzea, knihovny, galerie a památníky, jejichž zřizovatelem jsou organizační složky státu s celostátní působností,
- c) muzea, knihovny, galerie a památníky zřízené zákonem, které mají celostátní působnost,
- d) muzea, knihovny, galerie a památníky, jejichž zřizovatelem jsou vrcholné a obdobné orgány politických stran, politických hnutí, občanských sdružení, odborových organizací, organizací zaměstnavatelů, profesních komor, církví a náboženských společností, nadací a nadačních fondů, obecně prospěšných společností,

Čl. 15

Státní oblastní archivy vedou druhotnou evidenci archiválií uložených v kulturně vědeckých institucích a na vysokých školách podle územní působnosti archivů.

Čl. 16

Účinnost

Metodický návod nabývá účinnosti dnem vyhlášení.

PhDr. Václav Babička, v.r.
ředitel odboru archivní správy MV

V Praze 31. října 2005